

Ingezonden Berichten.

VERZOEK AAN BOSCHEIGENAREN EN -BEHEERDERS EN AAN KWEEKERS.

Onderzoek naar de herkomst van het zaad van den groveden in Nederland.

Zoals bekend, was de groveden in voorhistorischen tijd in Nederland inheemsch. Door verandering van het klimaat is hij echter geleidelijk, althans als boom, die boschen vormt, verdwenen.

Later werd de groveden hier weer ingevoerd en de teelt van deze houtsoort heeft in den loop van de vorige eeuw een zoodanigen omvang aangenomen, dat zij thans in ons land de voornaamste boschboom vormt.

Omstreeks 1515 zijn in de omgeving van Breda en Bergen op Zoom boschen aangelegd van groveden, waarvan vaststaat, dat het zaad afkomstig is uit de omgeving van Neurenberg in Beieren. Het aldaar voorkomend dennenras, in Duitschland aangeduid als „Höhenkiefer“, munt uit door uitnemende eigenschappen. Er zijn aanwijzingen die doen vermoeden, dat men het voor de verjonging dezer boschen benodigde zaad steeds in deze boschen zelf heeft gewonnen.

Afgezien van waarschijnlijk op zich zelf staande gevallen van lateren invoer van den groveden dan bovenbedoelden, schijnt een meer geregelde invoer van deze houtsoort in Nederland van af omstreeks 1760 te hebben plaats gehad. Het heeft er voorts den schijn van, dat men daarbij aanvankelijk vooral zaad heeft betrokken uit de Noord-Duitsche laagvlakte, waarbij de z.g. „Norddeutsche Tieflandskiefer“, een eveneens uitnemend ras, werd ingevoerd. Het is bekend, dat in ons land bovendien, vermoedelijk later en tot voor kort, veel zaad werd betrokken van een bekenden zaadhandelaar in Darmstadt, waardoor de „Südwestdeutsche Tieflandskiefer“ met voor ons klimaat ongunstige eigenschappen in Nederland kwam en hier een groote verspreiding heeft verkregen. Er is ook dennenzaad gebruikt dat uit een mengsel bestond van zaad van verschillende herkomsten.

Toen het aanleggen van grovedennenboschen door zaaing in den loop van de vorige eeuw meer en meer plaats maakte voor planting, werden de hiervoor benodigde planten steeds meer van kweekers betrokken. Er ontstond in die jaren het bekende centrum van kweekers van boschplantsoen in Zundert. Het benodigde grovedennenzaad werd door hen in hoofdzaak betrokken van zaadhandelaren in België, welke laatsten echter ook uit Frankrijk zaad kregen. Zodoende werden aan de in ons land toen reeds aanwezige grovedennenrassen het goede Belgische maar ook het Fransche ras toegevoegd, welk laatste zich in ons klimaat door ongunstige eigenschappen kenmerkt.

Wij mogen als vaststaand aannemen, dat bij den aanleg van grovedennenboschen in ons land zaad is gebruikt van verschillende dennenrassen. De thans aanwezige boschen vertoonen dan ook een uiteenlopenden groei; naast opstanden van slanke dennen met rechten stam en spitse kroon treft men er veel aan, die door hun krommen stam, breeden kroon en zware takken minderwaardig zijn. Ook vindt men nog opstanden, die doen vermoeden, dat zij uit zaad van Fransche herkomst zijn ontstaan, hoewel de meeste daarvan reeds op jeugdigen leeftijd door ziekte zijn verdwenen of door hun slechten groei voortijdig geveld moesten worden.

De slechte groei en de groote vatbaarheid voor ziekten van vele onzer grovedennenopstanden moet waarschijnlijk in vele gevallen worden toegeschreven aan een herkomst van het zaad, die voor ons klimaat niet of minder geschikt is.

Hoewel door de oprichting in 1926 van de W.H.G. (Vereeniging tot waarborg van de herkomst van zaad en planten van den groveden) een eind is gekomen aan den ongebreidelde invoer van uitheemsch zaad, mag men niet vergeten, dat door deze vereeniging, afgezien van op verzoek verkrijgbare planten en zaad, afkomstig van door haar goedgekeurde z.g. „eliteopstanden“, alleen wordt gegarandeerd, dat het zaad binnen onze landsgrenzen werd geoogst.

Het vraagstuk van de herkomst van den groveden is voor onzen boschbouw ongetwijfeld zeer belangrijk. Door het voormalige Rijksboschbouwproefstation is dienaangaande reeds veel onderzoek verricht, door de afdeling Houtteelt van het Instituut voor boschbouwkundig onderzoek te Wageningen wordt dit voortgezet.

Om een zoo volledig mogelijk inzicht te verkrijgen in hetgeen ten aanzien van den invoer van den groveden in ons land heeft plaats gehad, is het wenschelijk zooveel doenlijk op de hoogte te zijn van alles, wat daarmede verband houdt.

In de eerste plaats geldt dit voor den meer geregelden invoer na omstreeks 1760, maar ook voor mogelijke gevallen vóór dit tijdstip. Ongetwijfeld zullen veel bosch-eigenaren of bezitters in ons land en ook kweekers over gegevens dienaangaande beschikken, hetzij in den vorm van aantekeningen, oude rekeningen, of anderszins.

Op hen wordt thans een beroep gedaan om aan ondergeteekende mededeeling te doen van alles, wat kan bijdragen om in het vraagstuk der herkomst van de in ons land vroeger of later ingevoerde rassen van den groveden inzicht te verkrijgen. Indien hierbij zou kunnen worden vermeld of de mededeelingen mogelijk berusten op nog aanwezige schrifturen, als rekeningen, aantekeningen, e.d. zal dit op prijs worden gesteld, alsmede indien het een en ander zou kunnen worden medegedeeld over den groei en den leeftijd van de betrokken opstanden, wanneer zij thans nog aanwezig zijn en over hun groei, het tijdstip waarop zij werden geveld en den leeftijd waarop dit plaats had, indien zij reeds zijn verdwenen.

Hinkeloord, Wageningen.

Prof. Ir. J. H. Jager Gerlings.
